

A Debreceni Ítéltábla, mint harmadfokú bíróság a Debrecenben, 2015. szeptember hó 23. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

A lopás vétsége miatt a vádlott ellen indított büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék 2015. évi április hó 21. napján kihirdetett 1.Bf.558/2014/3. számú ítéletét megváltoztatja akként, hogy a ... magánfél polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

A bíróság megállapítja, hogy a megtérítés feltételei fennállnak, és e vonatkozásban az ügyben első fokon eljáró Nyírbátori Járásbíróságot különleges eljárás lefolytatására hívja fel.

Egyebekben a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A vádlott lakcíme: ...

I n d o k o l á s :

A Nyírbátori Járásbíróság 2014. április hó 10. napján kihirdetett B.251/2013/13. számú ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki lopás vétségében (Btk. 370. § (1)-(2) bekezdés a) pont), ezért 3 évi időtartamra próbára bocsátotta.

Kötelezte 296.260 Ft kártérítés és annak törvényes kamata megfizetésére 15 napon belül a ... részére, valamint 17.775 Ft illetéknek a ... részére történő megfizetésére külön felhívásra.

Az elsőfokú ítélet ellen a vádlott és védője jelentettek be fellebbezést felmentés végett.

A Nyíregyházi Törvényszék 2015. április hó 21. napján meghozott 1.Bf.558/2014/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy a vádlottat az ellene lopás büntette (1978. évi IV. tv. 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja) miatt emelt vád alól felmentette.

... magánfél polgári jogi igényét elutasította és mellőzte a vádlott illeték fizetésére való kötelezését.

Az ügyész a nyilatkozattételre nyitva álló törvényes határidőn belül a másodfokú határozattal szemben hatályon kívül helyezés végett jelentett be fellebbezést és indítványozta a törvényszék új eljárás lefolytatására történő utasítását megalapozatlanság okából.

A vádlott a törvényszék határozatát tudomásul vette.

Az ügyész fellebbezésében kifejtette, miszerint abból a másodfokú bíróság által is tényként rögzített körülményből, hogy a vádbeli terület használatára a vádlottnak nem volt haszonbérleti szerződése, okszerűen következik az, hogy a vádlott a földterületet jogcím nélkül használta.

Az ügyész álláspontja szerint a jogviszony elbírálására a másodfokú bíróság tévesen alkalmazta az új Ptk-t. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. (Ptké.) 43. §-a kimondja, hogy a Ptk. hatálybalépésekor már fennálló felelős őrzésre a Ptk. hatálybalépése előtti rendelkezéseket kell alkalmazni.

Felhívta az ügyész az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 193. § (1) és (2) bekezdését a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozóan, ehhez kapcsolódóan utalt a 194. § (1) és (3) bekezdéseire is. Megjelölte a Ptk. 195. § (3) bekezdését a rosszhiszemű birtokost érintően és kiemelte a Ptk. 196. § (2)-(3) bekezdéseit a felelős őrzés kapcsán.

Az előbbiekből arra a következtetésre jutott az ügyészség, hogy a terhelt jogalap nélkül volt a szóban forgó ingatlan birtokában, köteles volt az ingatlant a birtoklásra jogosult önkormányzat tulajdonosnak kiadni. Ebből következően az ingatlan kiadását csupán megtagadhatta volna, ami azt jelenti, hogy az oda általa telepített fákat nem vághatta volna ki amíg a birtoklással - és nem pedig a faültetéssel - kapcsolatosan őt megillető igényeket az önkormányzat nem elégíti ki, így a vádlott a Ptk. 193. § (2) bekezdése alapján az általa telepített fák kivágására nem volt jogosult.

A terhelt mint birtokos, aki az ingatlan kiadására köteles volt, követelhetette volna az ingatlanra fordított szükséges költségei megtérítését, melyek közé a fák telepítése nyilvánvalóan nem tartozott bele. Ezen túlmenően a fák természetüknél fogva sem minősülhetnek a birtokos által létesített berendezéseknek, vagy felszerelési tárgyaknak, ezért azok kivágására és elvitelére a Ptk. 194. § (1) bekezdésére figyelemmel sem nyílt jogosultsága az elkövetőnek.

A vádlott és a föld tulajdonosa között semmilyen szerződés nem jött létre, a vádlott már a fa telepítéskor sem volt jogosult a föld használatára. Figyelembe véve, hogy a vádlott a földterületet e tilalom ellenére mégis használta, a tulajdonos önkormányzattal szemben felelős mindazon kárért, amely a tevékenysége nélkül nem következett volna be.

A földterületen nevelt faállomány a vádlott számára idegen dolog maradt, erre tekintettel a vádlott cselekménye a lopás vétségét valósítja meg és így a másodfokú bíróság által hivatkozott BH.2011.2071. számú jogeset adott ügyben nem alkalmazható.

A fellebbviteli főügyészség a másodfokú ügyész írásban benyújtott fellebbezésének a jogkövetkeztetések tekintetében írt részeit indokainál fogva fenntartotta, azt kiegészíteni csak a következőkkel kívánta:

A vádlott az érintett földterületet hosszabb időn keresztül használta, minden ellenszolgáltatás nélkül, kihasználva azt, hogy a földterület jogi sorsa rendezetlen volt. Ennek ellenére a vádlottnak nem keletkezett olyan joga, amely őt a földterület használatára és hasznainak szedésére feljogosította volna. Előbbiek okán nem szerzett tulajdonjogot a fára, az neki továbbra is idegen dolog maradt.

A fellebbviteli főügyészség indítványozta, hogy az ítéletábra a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg akként, hogy az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény rendelkezéseit alkalmazva a vádlott bűnösségét állapítsa meg a Btk. 370. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő lopás vétségében, ezért őt a Btk. 65. §-a alapján bocsássa próbára, továbbá a Be. 335. § (2) bekezdése alapján - figyelemmel a Be. 398. § (3) bekezdésére - a sértett önkormányzat által előterjesztett polgári jogi igényt érdemben bírálja el.

Az ügyész fellebbezése a Be. 386. § (1) bekezdés c) pontja alapján joghatályos, a harmadfokú eljárás lefolytatásának feltételei fennállnak a büntetőjogi felelősségben való eltérő első- és másodfokú döntésre tekintettel (BH.2010.180.).

A Debreceni Ítéletábra a törvényszék ítéletét az azt megelőző első- és másodfokú eljárással együtt a Be. 387. § (1) és (4) bekezdései alapján teljes terjedelmében felülbírálta a Be. 393. § (2) bekezdése szerinti nyilvános ülésen és megállapította, hogy az első- és másodfokú bíróságok a perrendi szabályok betartásával jártak el az ügyben.

Az elsőfokú bíróság az ügy elbírálásához szükséges bizonyítékokat hiánytalanul beszerezte és ítéletének tényállását lényegében az általa felvett bizonyítás anyagára alapítva, annak okszerű mérlegelésével állapította meg.

Helyesen utalt arra a másodfokon eljáró törvényszék, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása a történeti részben azonban kisebb mértékben hiányos és olyan megállapításokat is tartalmaz, ami az ítélet indokolásához tartozik, ezért az elsőfokú bíróság ítélete a Be. 351. § (2) bekezdés b) pontja értelmében részben megalapozatlan.

A törvényszék e megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében a tényállást helytállón a Be. 352. § (1) bekezdés a) pontja szerint a rendelkezésre álló okiratok alapján pontosította, kiegészítette.

A másodfokú bíróság helytállón rögzítette határozatában, hogy a kiegészítésekkel és helyesbítésekkel a tényállás mentessé vált a Be. 351. § (2) bekezdésében foglalt hibáktól és hiányosságoktól, így a Be. 352. § (2) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban is irányadó volt.

A Be. 388. § (1) bekezdése kimondja, hogy a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletét meghozta, kivéve, ha ez a tényállás megalapozatlan.

A Be. 388. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a harmadfokú bírósági eljárásban nincs helye bizonyításnak. Ha a tényállás, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletet meghozta, megalapozatlan és a helyes tényállás az iratok alapján megállapítható, vagy a helytelen ténybeli következtetés az iratok alapján kiküszöbölhető, a harmadfokú bíróság a tényállást hivatalból kiegészítheti vagy helyesbítheti.

Az ítélőtábla a felülbírálat során arra a meggyőződésre jutott, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság a vonatkozó eljárási szabályok maradéktalan betartásával ügyfelderítési kötelezettségének teljes körűen eleget tett és a bizonyítékok kifogástalan mérlegelésével helyes tényállás került megállapításra, így a harmadfokú bíróság határozatát a Be. 388. § (1) bekezdése szerint arra a tényállásra alapította, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletét meghozta.

Az irányadó tényállásra figyelemmel a törvényszék helytállóan vont következtetést a vádlott esetében a büntetőjogi felelősség hiányára, jogi érvelése többségében helyes, az azonban a következőképpen pontosítandó:

Az ügyészség fellebbezése részben alapos a vonatkozásban, hogy az ügyben elbírálandó jogviszonyt érintően a másodfokú bíróság tévesen alkalmazta az új Ptk-t. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. (Ptké.) 1. §-a kimondja, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény rendelkezéseit -ha e törvény eltérően nem rendelkezik- a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni.

Osztotta az ítélőtábla a törvényszék azon álláspontját, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a megállapításra, miszerint a vádlottnak a vádbeli terület használatára nézve nem volt haszonbérleti szerződése, hiszen ilyen szerződést felmutatni nem tudott, s ez irányú védekezését megcáfolta az 1976-tól 1998-ig tsz. elnökként tevékenykedő ... tanú. A tanú határozottan állította, hogy a tsz. magánszemélyeknek nem adott haszonbérbe területeket, épp ellenkezőleg, a tsz. vett bérbe földterületeket magánszemélyektől.

Az eljárás adatai ugyanakkor alátámasztják a vádlott azon védekezését, mely szerint az általa kivágott nyárfákat ő telepítette a vádbeli területre, és azokat ő is gondozta. ... tanúvallomásából következően a tsz. nyárfát sehova nem telepített, ... és ... viszont igazolták, miszerint a vádlott - még mielőtt önkormányzati tulajdonba került volna - csemetekertként használta a vádbeli területet.

Nem vitatható, hogy a vádlott jóhiszeműen járt el, amikor a vádbeli földterületen csemetekertet létesített, függetlenül attól, hogy azt milyen jogcímen használta. Az eljárás adatai nem adnak alapot olyan megállapításra, hogy a vádlottnak nem volt, nem lehetett jogcíme a terület használatára, illetve, hogy azt akkori tulajdonosának tudta, engedélye nélkül használta, illetve hasznosította. Nincs adat ugyanis arra, hogy földhasználatát a tulajdonos birtokháborításnak tekintette volna, és felszólította volna tevékenységének abbahagyására.

Egyetértett abban is az ítélőtábla a másodfokú bírósággal, hogy a megállapított tényállásból az elsőfokú bíróság helytelenül vont következtetést a vádlott bűnösségére.

Mint ahogy arra a törvényszék helytállóan mutatott rá, az irányadó tényállás szerint a vádlott azokat a fákat vágta ki a ... tulajdonát képező földterületről, amelyeket az általa korábban jóhiszeműen használt területen maga telepített.

Az ítélőtábla is rögzíti, hogy a vádlott nem igazolta birtoklásának jogcímét, az azonban nem kétséges, hogy jóhiszemű birtokos volt, aki jogalap nélkül birtokolta és művelte az adott földterületet, viszont a fa kitermelésével bűncselekményt mégsem követett el.

Az 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 193. § (1) bekezdése értelmében aki jogalap nélkül van a dolog birtokában, köteles a dolgot a birtoklásra jogosultnak kiadni.

A Ptk. 195. § (1) bekezdése kimondja, hogy a birtokos köteles a jogosultnak kiadni a dolog meglevő hasznait, kivéve, ha ellenszolgáltatás fejében jutott birtokához és jóhiszemű volt. A Ptk. 195. § (2) bekezdése alapján a jóhiszemű birtokos az addig terjedő időre, amíg a birtokot tőle a jegyző, illetőleg a bíróság előtt vissza nem követelik, a hasznokért és a károkért nem felelős.

Az adott területen a vádlott által ültetett fák tulajdonjogi sorsának eldöntésénél a Ptk. 125. §-ában részletezett szabályok adnak eligazítást a termékek, a termények és a szaporulat elszámoltatása körében az alábbiak szerint:

Ptk. 125. § (1) bekezdése: Akinek más dolgán olyan joga van, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonba vételére jogosítja - ha ezek tulajdonjogát korábban nem szerezte meg -, az elválással tulajdonjogot szerez. Ha a jogosultnak nincs birtokában az a dolog, amelyből a termék, a termény vagy a szaporulat származik, a birtokbavétellel válik tulajdonossá.

(2) bekezdés: Ha valakinek az a joga, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonba vételére jogosítja, megszűnik, mielőtt ezeken tulajdonjogot szerzett volna, követelheti, hogy a tulajdonos a termékeket, a terményeket, illetőleg a szaporulatot munkája arányában és máshonnan meg nem térülő költségei erejéig elsősorban természetben szolgáltatassa ki.

(3) bekezdés: A jóhiszemű birtokos addig az időpontig, amíg rosszhiszeművé nem válik, vagy a dolgot tőle a bíróság vagy a községi (városi, fővárosi, kerületi) jegyző előtt vissza nem követelik, az elválással tulajdonjogot szerez a dolog termékein, terményein és szaporulatán.

Következésképpen a vádlott a kitermelt fán tulajdonjogot szerzett, az nem idegen dolog számára.

A tulajdonos és a jogcím nélküli birtokos elszámolása polgári perre tartozik.

A rosszhiszeműség szorul bizonyításra: azaz a vádlott tudta vagy kellő körültekintéssel tudnia kellett volna, hogy a föld használata nem illeti meg.

Jogtalan eltulajdonítási célzat hiányában nem állapítható meg lopás büntetében a földhasználójának a büntetőjogi felelőssége, ha a föld megművelésének a költségei és a használó által elvetett, majd elszállított termés tulajdonjogával kapcsolatban a földtulajdonosával elszámolási vitája keletkezik. (BH.2011.272.)

Nem valósul meg a lopás, ha a terhelt a tulajdonában és birtokában álló földterületről learatja a sértettek által elvetett búzából termett terményt; ilyen esetben a sértettek a terményből természetbeni részesedést követelhetnek, vagyis a terhelt és a sértettek között olyan elszámolási jogviszony keletkezik, amelyet a polgári jog szabályai szerint kell elbírálni (1978. évi IV. törvény 316. § (1) bekezdés, 1959. évi IV. törvény 94. §, 99. §, 125. § (1) és (2) bekezdései, BH.2000.481., BH.2001.10.).

Fentiek értelmében törvényesen járt el a másodfokú bíróság amikor a vádlottat az ellene lopás büntette (1978. évi IV. törvény 316. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja) miatt emelt vád alól felmentette.

Az ügyészség bűnösség megállapítására és joghátrány alkalmazására irányuló fellebbezése eredményre nem vezetett.

Az ügyben ... magánfél polgári jogi igényt érvényesített.

A felmentő rendelkezésre figyelemmel a másodfokú bíróság a magánfél polgári jogi igényét elutasította.

A Be. 335. § (1) bekezdése kimondja, hogy a polgári jogi igényt a bíróság az ítéletben lehetőleg érdemben bírálja el; annak helyt ad, vagy azt elutasítja. Ha ez jelentékenyen késleltetné az eljárás befejezését, valamint a vádlott felmentése esetén, vagy ha az indítványnak a büntetőeljárásban való érdemi elbírálását más körülmény kizárja, a bíróság a polgári jogi igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

A Be. 335. § (1) bekezdésének első mondata a 2002. évi I. törvény 139. §-ával, második mondata a 2003. évi II. törvény 72. §-ával megállapított szöveg.

A törvényhelyet érintő két novelláris módosítás lényege egyrészt annak kimondása, hogy a polgári jogi igény érdemi elbírálása akár helyt adás, akár elutasítás, egyaránt lehet teljes vagy részleges. Másrészt a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítása hagyományos esetét azzal egészíti ki, hogy a bíróságnak ilyen rendelkezést kell hoznia akkor is, ha a vádlottat felmenti. Ez abból a megfontolásból indul ki, hogy a vádlott felmentése esetén a bíróság a büntetőjogi felelősségről dönt, és nem a polgári jogi felelősség jogalapjáról. A polgári jogi felelősség sokféle lehet, amelynek tisztázása nem a büntetőeljárás feladata. Ezért, ha a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására nem került sor, a bíróság a polgári jogi igény tekintetében sem dönthet, hanem annak érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja. (Büntetőeljárás Jog Kommentár a gyakorlat számára, HVG - ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., szerkesztő: Dr. Berkes György)

Az 1998. évi XIX. törvény hatálybalépését követően büntetőeljárásban a polgári jogi igény elutasítására csak akkor kerülhet sor, ha annak a Ptk. 318. §-ának (1) bekezdésében, illetve a Ptk. 334. §-ának (1) bekezdésében írt (polgári) anyagi jogi feltételei nem állnak fenn. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a polgári jogi igényt érdemben elbíráló - annak helyt

adó, illetve azt elutasító - rendelkezés minden esetben ún. ítélt dolgot teremt, és a polgári perben történő ismételt előterjesztése a keresetlevélnek idézés kibocsátása nélküli elutasítását vonja maga után (1998. évi XIX. törvény 54. § (2) bekezdés és 335. § (1) bekezdés, BH. 2004.178.).

Az előbbiekből következően az ítéltábla megváltoztatta a törvényszéknek a magánfél polgári jogi igényét elutasító rendelkezését.

A felmentett vádlott érdekében meghatalmazott védő járt el az ügyben.

A Be. 339. § (3) bekezdése rögzíti, hogyha a vádat az ügyész képviselte, és a bíróság a vádlottat felmenti, az állam a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül - a külön jogszabályban meghatározott mértékben - megtéríti a vádlott költségét, továbbá védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét. A Kúria 4.BK. véleményének II. részében a Be. 339. § (3) bekezdéséhez fűzött 5. pont alatti magyarázata szerint ha a vádlottat a másodfokú bíróság menti fel, és a megtérítés összege megállapítható, a megtérítésről a felmentő ítéletben dönt. Ha a megtérítés összegét tisztázni kell, a különleges eljárás lefolytatására az elsőfokú bíróságot hívja fel.

Az előbbi értelmezés alapján az ítéltábla megállapította, hogy a megtérítés feltételei fennállnak, egyúttal az ügyben eljáró elsőfokú bíróságot felhívta különleges eljárás lefolytatására a Be. 578. § (2) bekezdése megjelölésével.

A másodfokú bíróság ítéletének egyéb rendelkezései törvényesek és helyesek.

A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla a Be. 398. § (1)-(3) bekezdései alapján a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta a törvényszék ítéletét, míg egyebekben helybenhagyta azt a Be. 397. §-a értelmében.

Szükségessé vált a határozat rendelkező részében feltüntetni a vádlott megváltozott lakcímét.

Debrecen, 2015. szeptember 23.

Dr. Balla Lajos sk. a tanács elnöke, Dr. Nagy Éva sk. a tanács tagja, előadó, Dr. Csiki Péter sk. a tanács tagja.

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.558/2014/3. számú ítélete az ítéltábla jelen határozatával jogerőre emelkedett és végrehajtható.

Debrecen, 2015. szeptember 23.

. Balla Lajos sk.

a tanács elnöke

A kiadmány hiteléül:

kiadó